

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В МЕЖАХ АСОЦІАЦІЇ ДЕРЖАВ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

Особливістю якою азіатський континент відрізняється від країн Європи, Америки і Африки, це те, що в даний час вони не мають власної регіональної системи захисту прав людини. Офіційним міжнародним документом, в якому можна виявити ознаки азіатського підходу в сфері захисту прав людини, є Азіатсько-Тихоокеанська декларація прав людини і народів, яка була прийнята 15 лютого 1988 року в місті Делі (Індія).

У конференції, на якій була прийнята Декларація, брало участь близько 200 юристів з 22 держав регіону. Декларація передбачає наступні права: право на життя (ніхто не повинен зазіхати на вищий дар, всі індивіди, народи і держави зобов'язані поважати право всіх на життя, незалежно від раси, статі, релігії, національності, рівня розвитку); право на мир і безпеку в своєму колективі, державі, на Землі в цілому (збереження миру і безпеки на всіх цих рівнях – турбота, борг і обов'язок кожного індивіда, кожного народу, кожної держави); право на гідне існування – матеріальне, духовне, фізичне – незалежно від раси, національності, релігії, статі, рівня розвитку; право на сприятливе середовище проживання (збереження належного стану навколишнього середовища на Землі – борг і обов'язок кожного індивіда, народу і держави); право на розвиток (кожен індивід і кожен народ може брати участь в такому економічному, соціальному, культурному та політичному розвитку, який забезпечує всі людські права і основні свободи, і має право сприяти такому розвитку і користуватися його благами); право бути вільним від насильства і страху.

Саме міжнародне право відіграло велике значення для майбутнього розвитку азіатського регіону, проте, враховуючи особливості регіону, держави Азії «повинні мати досить сильну верховну владу для того, щоб сприяти захисту своїм інтересам, а не виконувати розпорядження організацій, керованих пануючими країнами. Один з основних постулатів західних уявлень про

демократичний устрій суспільства, що проголошує пріоритет індивідуальних прав людини, не поділяється багатьма азіатськими державами. Азіатські проблеми, що стосуються розвитку та етнічних питань, відрізняються від тих, які стояли перед Європою. Тому їх рішення має бути знайдено самими жителями Азії.

Взагалі під терміном «механізми міжнародного захисту прав людини» розуміють систему міжнародних (міждержавних) органів і організацій, що діють з метою здійснення міжнародних стандартів прав і свобод людини чи їх відновлення у випадку порушення. Слід зазначити, що, окрім міждержавних органів і організацій, у світі існує безліч так званих неурядових правозахисних організацій.

В 2007 році був прийнятий Статут АСЕАН. Дане регіональне об'єднання було створено ще в 1967 р., але остаточне оформлення в якості міжнародної міжурядової організації отримало саме завдяки прийняттю Статуту. АСЕАН – це створена в 1967 р. міжнародна міжурядова субрегіональна організація країн, розташованих в Південно-Східній Азії. Статут АСЕАН містить ряд положень, що стосуються політики країн Асоціації в сфері захисту прав людини.

Однією з цілей АСЕАН є зміцнення демократії, підвищення ефективності управління та верховенства права, а також заохочення і захист прав і основних свобод людини, з належним урахуванням прав і обов'язків держав-членів АСЕАН (ст. 1 (7) Статуту). Згідно ст. 2 (2, і) Статуту, одним з принципів АСЕАН є повага до основних свобод, заохочення і захист прав людини і заохочення соціальної справедливості. Для реалізації зазначених цілей і принципів ст. 14 Статуту передбачає створення органу АСЕАН з прав людини, який повинен діяти відповідно до кола повноважень, які будуть визначені Народою міністрів закордонних справ АСЕАН.

Для координації виконання державами положень Декларації було засновано Комітет АСЕАН по імплементації Декларації щодо захисту і заохочення прав працівників-мігрантів в рамках організаційної структури наради старших посадових осіб з праці (Senior Labour Officials Meeting – SLOM).

18 листопада 2012 року Декларацію прав людини АСЕАН було прийнято. У ст. 10 Декларації зазначено, що Країни-члени АСЕАН підтверджують всі цивільні і політичні права Загальної Декларації Прав Людини. Крім того, у декларації зазначені такі права людини: право на життя (ст. 11); право на особисту свободу та

безпеку (ст. 12); заборону рабства та заборону торгівлі людськими органами (ст. 13); заборону тортур, жорстокого, нелюдського або принизливого ставлення чи покарання (ст. 14); право на свободу пересування та проживання (ст. 15); право на отримання притулку (ст. 16); право на охорону власності (ст. 17); право на громадянство та заборону незаконного позбавлення громадянства (ст. 18); встановлено презумпцію невинуватості в кримінальному провадженні (ст. 20 (1)); право на невтручання у особисте та сімейне життя, тайну кореспонденції (ст. 21), право на свободу віросповідання та думки (ст. 22); право на свободу мирних зібрань (ст. 24); медичні та екологічні права (ст. 28); право на соціальне страхування (ст. 30 (1) та інші права людини.

Текст декларації, починається зі слів «Усі люди народжені вільними й рівними в своїй гідності та правах». У документі стверджується, що всі громадяни мають право на рівний захист з боку закону й що уразливі групи (жінки, меншини, інваліди та мігранти) мають «невідчужувані» права й свободи.

При цьому в декларації говориться, що права громадян мають співвідноситися з виконанням ними «відповідних обов'язків». Права людини повинні, «розглядатися в регіональному та національному контексті». Текст декларації обговорювався країнами АСЕАН протягом п'яти років. Інші відповідні документи АСЕАН не менш важливі, коли йдеться про зобов'язання щодо захисту прав людини. План проекту Співтовариства політичної безпеки (APSC) 2009 року, а також чинний План APSC 2025 та Бачення Спільноти ASEAN 2025, наприклад, містять чіткі заяви щодо захисту прав людини, закликаючи держави-члени АСЕАН до взаємодії з відповідними механізмами захисту прав людини, учасником яких вони є.

Регіональна модель заохочення і захисту прав людини в АСЕАН відображає особливості всієї спільноти держав Південно-Східної Азії: вдосконалюючи підхід, заснований на спільних цінностях, держави приходять до хиткої згоди, з одного боку, визнаючи настрої міжнародного і громадянського суспільства, імперативи зростання національних економік і національної стабільності, з іншого боку, зберігаючи опір втручання у внутрішні справи держав і створюючи консультативну модель захисту прав людини розпорядчого характеру.

Джерела:

1. Sornarajah M. The Asian Perspective to International Law in the Age of Globalization // Singapore Journal of International and Comparative Law. 2001. Vol. 5. P. 310–317.
2. Декларація АСЕАН про права людини. URL: <http://constitutions.ru/?p=8333&attempt=1>.
3. Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, Indonesia, 24 February 1976. URL: <http://www.aseansec.org/1217.htm>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Грушко М. В.